

Az utolsó verseskötet . . .

(Radnóti Miklós: „Tajtékos ég” 1946.)

S higgyétek el, higgyétek nekem el, joggal legyen az svatos gyanú! Költő vagyok, ki csak máglyára jó, mert az igazra tanú.

Olyan, ki tudja, hogy fehér a hó, piros a vér és piros a pipacs. És a pipacs szőszöske szára zöld.

Olyan, kit végül is megölnék, mert maga sohasem ölt.

(1939. jún. 1.)

Szegény Berzsenyi Dániel! Szegény jó Csokonai! Szegény boldogult Katona József úr! Szegény Juhász Gyula! Szegény József Atilla! Szegény Szerb Antal! Szegény Radnóti Miklós!

Szerb Antal: „Száz vers” antológiájának prologusa Emily Dickinson költeménye, amelyből a lényegét ebben a formában emeljük ki: „Poets all” — a költészet minden. A fenti listán — amely korántsem teljes — halott magyar költők nevét irtam fel egymásután, fájdalmas rezignációval, azokat, akik a „poets all” kristálytisztá intonációjával járták végig a sorsukat, és akiknek az életét korok és kortársak kiméletlenség tette semmivé.

Radnóti Miklós legutolsó verseskötetében lapozgatok és érzem, hogy az „ékezetek nélkül”, sötétben, a rabság megalázottságában írt versek már egyesült uton haladnak Radnóti emberi utjával. Elválaszthatatlannok, és a méltatás sem tehet ékezetet közéjük. Ha költésze értelmét meg akarjuk közelíteni, éveinek könyvében kell lapozgatnunk. „A küzdelmek világát ott semmi sem szabadít meg jobban, mint a művészet.” (Goethe.) Radnótit, a sors ördögi játéka folytán, nem válthatta meg a küzdelmekről. Valójában nem is küzdött. Mondják, menekülhetett volna. Miért nem tette? Passzivitás? Művészgőg? Közösségi érzés? Talán önmaga sem tudná az okait pontosan föllelejtani, ha élne. Tény, hogy lehajtott fejjel ment a sorsa elé. Heroizmus? Talán. De akkor újra kell definiálnunk a hősiesség fogalmát.

Kosztolányi írta egyszer: „Az én koromban zörgött az égben a gépek aeólija. Az én koromban nem tudta az emberiség mi a célja”. Még messze volt akkor a legmodernebb pokol, de ez a vers úgy állhat most előttünk, mint egy félenk, szinte gyáva kérdés elindítása. Lehet-e figyelmen kívül elmenni a nagyok sejtélméi mellett? G. B. Shaw művészi harcái, Thomas Mann vakmerő proféciaja, vagy Babits halk és objektív bírálati nem kaptak-e részben fényes, részben szomorú igazolást? A megsejtett és megkérdőjelezett pokol ime, felelt és a feleletet a kor egyik igazságtalanul elkárhozott költője formulázta meg.

Oly korban éltem én a földön, mikor az ember ugu elaljasult, hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra,

s míg balhitekben hitt s tajtékzott léteveg, befönték életét vod kényszerképzetek.

(Tördék.)

A Tajtékos ég verseiben gyanús ismétlődésekben tolikodik előre ez a szó: undor. Hogyan érzi magát a fehér a feketék között? mert amikor ezek a versek íródtak, több volt a fekete ember, mint azt a pesszimizisták sejtették. Fehéren alig néhányan maradtak és ezeknek osztóznok kellett a számukra hidegen kimért borzalmakban. A fehérekre mégis beszélni kell, mert Radnótit nagyon sokan szerették. Néhány hónap óta egész verstömeg rohan széttárt karokkal Radnóti felé. Verseket írnak róla kortárs- és utódköltők és ezek a versek rázkódnak és csuklanak a

fájdalomtól. Miért? Mert ezek a költők nem akarnak distingválni. Ők érzik egész fájdalmas plaszticitásban azt, hogy Radnóti Miklós sorsát és verseit egyelőre nem lehet szétválasztani. Ezért a verseik mind modern gyászünnepek a veszteség fölött, amely az egyetem és a magyar költészetet érte. Fölbrednek a közelmúlt rettenetései, amikor a költők és írók egymásért aggódtak, mert alig volt más, aki értük aggódott volna.

A Tajtékos ég fele a békét, fele a háborút revelálja, de a békéje nem igazi már, csak a háborúja. Mégis, az első verseket még magasra tartja egy előrenyújtott, izgatott kéz a régiek, boldogabb esztendőkből örök lött lendület. Virtuóz, hetyke rímek ringató sorok, a képek pazar szőháza. Az „Októbervégi hexameter”-ből ide kell vetítenünk néhány rimbauti képet: A napot csak a lassú okosság tartja az égen, hogy le ne hulljon.

„A hajnali órák léptei már sikosak. Gyere hát elaludni az esték hosszú szakála alá” — De: „Az öröm a pillanatnak szülte s anyjával együtt meghal ő is.” (Katona József.) Feltűnő, hogy a szerelem csak annyi itt, mint a fáradság átalut éjszaka után egy rövid nyújtózódás. Pillanatnyi gyönyör, mely a gondokban ellefejtődik és régi fontossága összes színei megfakulnak. A játékok alig szórakoztatnak már. A Tétova óda közepén van egy dom borművű felkiáltójel, amely úgy sejttem, művészi titkok foglalta: az alkotás marengoló, elkerülhetetlen izgalmá lobog benne; hozzá megőszinte is, mint egy kilencéves lányka tekintete.

...mert annyit érek én, amennyit ér a szó

versemben s mert ez addig igazt engem,

míg esont marad belőlem s néhány hajcsomó.

A feszültség villámgyorsan remeg végig a ritmus visszhangzó celláin, aztán utolsó, mély sóhajjal kiánszik. A költő egyedül marad a Mivel. „Mit mondjak még?” — sóhajt és ártatlan játékokat eszel ki a saját szórakoztatására. Néző és színész egyszerre, esodálkozás és ártudat váltakoznak az arcán és előtte megmozdulnak a mozdulatlanok és megindulnak, mint Shelley papírhajói. A költő őszintén esodálkozik. Milyen érdekes, hogy „A tárgyak összenéznek” és hogy „zeng egy fél enkorárab az asztalon.”

Ezek azonban csak villámhangulatok s az igazságot már nem lehet letagadni: Radnóti alig-alig tud ellefedkezni az aktuális megalázásokról. Barátairól ír (1941-ben), akik eltűntek, megőrültek, vagy meghaltak, ellefejtett költőkről, vagy a saját sötét sejtelméről, amelyekkel most már sokszor néz farkasszemét. A kimerítő feszült gyanú gyorsan véníti a költemények arcát. Szaporodnak a szürke gesztusok, a sorokban már csak a forma muzsikál, a többi lemondó, majdnem sztoikus mormogás, vagy letompított kétségbeesés kultúrált hangja. A kötet végén a fogság és szenvedés tragikus tényeiből faragott gondolatok dübörögnek, mint a hegyről leomló sziklagörgeteg, de ezekben a sziklákban is tárgyilagosan csillognak a forma aranyzemeckéi. Módosítják-e a formák az őszinteséget? Ha nem is lenne patinás bizalmunk Radnóti igaz poézise iránt, akkor is meggyőzne bennünket erről a helyzet, amelyben íródtak, amikor szükségserűen kellett hűségessé lennie önmagához, mert ott az őszinteség menekülés volt, bosszú, törvény, kielégülés. Radnóti a nyomorban, sárban, korbácsütések között meg-

teremtette magának a műélvezés atmoszféráját, a legalacsonyabb életformában a legmagasabb emberi gyönyör Robinson-szigetét. Radnóti magatartása a modern erő bámulatos hőskölteménye. Tencsényi-Waldapfel Imre, aki megírta helyette a Kilencedik eologat, így ír a vers befejezősoraiban:

kigyózó füst sem kushad gomolyogva a földön áldozatából illata égnek száll, karesu, nemes oszlop a lángja, győz a halálon, mintha hatyá dalaiddban, a forma.

Az utolsó versekben egy költő fejlődésének esodálatos és szomorú hegyesúcsán állunk, ahonnan egy vonzó táj kettős transformációját láthatjuk: hogyan válik a formából alkat, és a Vágyból hit. Mert az „Erőltetett menet” már nem beteljesülhető vágyat, hanem a hit irracionalitását involválja. — Még vissza szól talán, hogy várja őt az aszsony s egy bőlebb, szebb halál. —

Halála ostoba volt és embertelen, mint a rendszer, amely ezer méltatlan megalázáson és szenvedésen keresztül a tarkölövésig juttatta. Embertől költői sorsából mindenki kiemelezheti a kör kritikáját, esodálatosan megmenekült verseiből pedig a művész makacs hűségét önmagához.

Tóth Sándor

Színház

KATONA JÓZSEF történelmi tragédiáját tűzte műsorra évadnyitó díszelőadásul a Szegedi Nemzeti Színház. A kitünően rendezett magyar klasszikus darabot a nagyközönség meglehetősen részvétlenséggel fogadta. Ennek okait föllejtani ezen helyen nem célnak. Az igaz művészet barátainak mindenesetre nagy örömet okozott. Lehota y Bánk bán-ja, Kamarás Biberach alakítása felejthetetlen. A feltékenység problémáját dolgozta fel BEGOVIC júgoszláv szerző A harmadik című lársadalmi drámában. A darab rádobbertett bennünket arra, hogy a szomszéd népek irodalmában a magyar nagyközönség számára még sok ismeretlen művészi érték rejtőzik. — THORNTON WILDER: A mi kis városunk. — Megbökentően modern, újszerű ötletek közvetítésével rendezett darab bezonyította, hogy a realitás a nagy és igaz művészet egyik nagyon komoly kritériuma, és hogy a kisváros látszólag unalmas és banális életében friss és üde poézis él. A darabot Hegedűs Tibor kiváló rendezésében élveztük. A szereplők közül ki kell emelnünk Benkő Miklóst, Bakos Gyulát, Komuves Erzsit és Lázár Gidát.

Hazatérő parasztok...

Fáradt parasztok mennek

hét öles árnyékukkal

alkonyba fultan.

Mintha látnám

rég nagy tragédiák

ittfelejtett hőseit.

kiket maga az Ur

bődögabb pogány korokból

visszavámodott a mezőkre,

hogy ledobva feledésük sötét bíborát,

súlyos bronzbamerülten

ismét lépjenek porondra,

mert szörnyeteg hegyekben

vicsorgó démonok

immár csattogtatják éhes fogaik...

Elekes Mihály

Könyvek

AZ EGYETEMI NYOMDA értékes kis tanulmányorozattal lepte meg a nagyközönséget. Ezekben a kis füzeteken keresztül korunk egy-egy kiemelkedő gondolkodóját, íróját, művészt ismeri meg az olvasóközönség. A kötetekben kiemeljük a sorozat néhány értékesebb füzetét:

Európa egyik szellemi vezérének, a tavaly elhunyt Paul Valérynek jelent meg az első füzetek között Európa nagysága és hanyatlása c. tanulmánya „Regards sur le monde actuel” c. kötetéből. A nagy francia teoretikus a maga filozófiai távlatából szemléli a huszadik század kavargó Európáját. Aforisztikus tömörséggel érinti a mai szellemi és politikai élet központi problémáit s a nagy zür-zavar látvány keményen állapítja meg: „a világ sohasem tudta kevésbé, mint most, hogy merre megy”. — Ebben a sorozatban egy másik műve is szerepel Valérynek, a Symposiumra emlékeztető platon dialógusa, A lélek és a tánc. Ahogy Platon saját bölcsességét Sokrates szájába adja, éppúgy Valéry is Sokratesselel mondatja el saját bölcsességét: az ember nem tudja elviselni a tökéletes magány sivar egyhangúságát s ez ellen nincs más orvosság, csak a mozgás, a tett. — A sorozat egy másik füzetét korunk egyik szellemi irányának, az existenciális filozófiának legkiemelkedőbb képviselőjét, Heidegger mutatja be Mi a metafizika? c. tanulmányán keresztül. A Sein und Zeit neves szerzőjének gondolatkörét, ha nem is teljes egészében, de mélységében és újszerűségében híven tükrözi ez a kis könyvecske. — A modern francia próza egyik kimagasló mestere, a hazánkban is jól ismert André Gide: Az irodalmi hatás-okat „ohajtja megvédeni” és fogalmát tisztázza. A táj és az égbajlat hatása a művészekre, irodami egyéniségek és művek hatása íróársakra és az utókorra, ez a tárgya Gide szellemes és példákkel gazdagon illusztrált előadásának. — W. Heisenberg, a modern természettudományi fellendülés egyik kezdeményezője, a Nobel-díjas fizikus Változások a természettudomány alapjaiban c. tanulmánya a nagyközönségnek ad tájékoztatást arról a hatalmas fordulatról, amely az exakt természettudományok körében a századforduló óta végbement. A klasszikus fizikát forradalmasító quantum-elmélet (Planck), a relativitás (Einstein), Michelson kísérlete, Bohr atomkutatásai és annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy igényt emelhet-e a tudomány a természet megértésére — képezi a tárgyat Heisenberg tömör elmékedésének. — J. C. Powys: A könyv kritikája. A mai angol irodalom prózaművésze a könyvről, nyomtatott termékekről, írásos alkotásokról, egyszerűen a Könyvről beszél álatlanosságban és veti össze az írettel, emberrel, történelemmel, politikával. Mert a könyv nagyon jelentős a világ életében: „a fény tükré, a sötétség tükré, melyben a világ-egyetem a saját képét látja”. A könyv és az ember annyira összefon, hogy szinte korrelatív fogalmaknak mondhatók: „ha az első Prometheus álnszárban hozott tüzet az égből, az utolsó könyvben viszi vissza”. — A kis sorozat politikai köteteinek talán legtanulságosabb füzetét, A gentleman alkonyát Harold J. Laski, a londoni egyetem politikatanár írta. Távolra látó, markáns konkluziókat levonó, szellemes tanulmánya szinte prototípusa az angol politikai élet tárgyalgosságának. Megállapítja, hogy Anglia eddigi uralkodóosztálya, a gentleman-típus — nagyon szellemes portrét fest róla — letűnőben van, nem alkalmas tovább a vezetésre, de ugyanakkor megállapítja azt is, hogy a mai nemzedék tetemes részéből hiányoznak a

hagyományos politikai képességek: „nem egészen bizonyos, hogy az az embertípus, amely gentleman helyébe lép, jobban meg fogja érdemelni csodálatunkat.” — A magyar tudományos élet rejtélye, hogy a már húsz éve világhírű tudós, C. G. Jung művei közül még magyarul egyetlenegy sem jelent meg. A kiváló zürichi pszichiáter Freud és Adler mélylélektani kutatásaiból kiindulva alkotta meg elképzelését a tudat és a tudatalatti szerkezetéről. Jelen tanulmánya, *A föld és Lélek*, a tudattalanban rejlő ősmotívumok, úgynevezett „archetipusok” lelki életünkben való szerepét tárgyalja. Ha Jung minden megállapítása és konklúziója nem is látszik teljesen igazoltnak, munkásságának, jelen tanulmányának kétségtelen érdeme, hogy előbbre próbálja vinni a még annyira homályban tapogatózó mélylélektant. — Baránszky-Jób László összefoglaló tanulmánya, *A modern ízlés* a következő füzetek a sorozatnak. Az ismert magyar kritikus és esztétikus rövid áttekintést ad a századunk elején kibontakozó forradalmi és sokszor extrém távlatokat adó stílusirányzatok nyomán kibontakozó mai ízlésről. A modern ízlés főbb vonásait a művészi alkotás elvontságában, teoretikus voltában, formakísérletezésében, a természeti széptől való idegenkedésben jelöli meg. A műalkotások elvontsága a mű és a közönség közt lévő időbeli eltérést eredményezi, idézi Szabolcsi Bencét: „A Psalmus Hungaricusnak két évtizedre van szüksége, hogy a közvéleményben ugyanazt az utat megtegye, mint másfél százada egy év alatt egy Mozart opera.” — A hazánkban is annyira ismert s bizonyos körökben divatos *Aldous Huxley* első, magyar nyelven megjelenő tanulmánya látott napvilágot *Spinoza és a kukac* címmel. Véges emberek vagyunk és nem röppenhetünk ki pillangó módjára a végtelenbe, életünket véges keretben kell leélnünk, mint *Spinoza* szimbolikus kukaca a véráramban: „*Spinoza* kukacának nincs más választása, mint hogy megpróbálja kukac maradni, vagy megszűnjön létezni”. *Huxley* vádolja a kereszténységet, mert az ember súlypontját a végtelenbe, a transzszenszbe helyezi: amit azonban *Huxley* vádol, az nem a kereszténység, hanem az egyoldalú manicheizmus elfogása az anyag világról. Ha *Huxley* ismerné az újszólásztika állásfoglalását, *Gilson* „keresztény naturalizmusát”, biztosan másképp vélekednék a kereszténységről. Ha a tanulmány minden konklúziójával nem is értünk egyet, szellemességét, az egyes kérdésekben való világos megközelítést el kell ismernünk. — A budapesti egyetem professzora, *Prohászka Lajos*, a mai magyar tudományos próza egyik nagymestere írta a következő füzetet *Kultúra és történet* címmel. Az *illuztráció* kultúráról szerző a történet és a kultúra következtetéseket a történetfilozófia és a kultúrfilozófia elkülönülő diszciplínáiról beszél. A kultúrfilozófiában különösen fontos az egyetemes látásmód, mert az emberi élet egy momentumából dedukált kultúrzemlélet egyoldalúságra vezet: „ilyen volt a fajelmélet egyoldalú, merev biológiai szerkesztett kultúrfilozófiája, de voltaképpen a történelmi materializmus sem egyéb ilyen merev oeconomic szerkesztett kultúrfilozófia dialektikus módszerénél.” — A sorozatban legutóbb két *Bartók* füzet jelent meg. *Bartók Béla önéletrajza* és írásai a zenéről és a magyar népdalkutatásról. — *Demény János*, az író-zongoraművész tanulmánya az első összefoglaló áttekintés *Bartók* Béla-ról. Bő példázattal mutatja be nagy mesterünk komponáló fejlődését, életművének kiemelkedő kompozícióiról rövid ismertetést nyújt. A többi jelenkori zeneszerzővel összehasonlítva állapítja meg újszerűségét, nagyságát, kiemelkedő értékeit, de közben ábrázolja az egyéniségét is: „örökké az volt, mint *Laoce*, ötezer-

Gondolatok az egyetemi ifjúság zeneéletéről

Írta: Varsányi László

„A lelkigazdagodás hatalmas tárházai crednek a zenéből. Azon kell lennünk, hogy minél többek számára megnyíljanak.”
Kodály.

Nagy mesterünk intó mottója több évezred kimagasló gondolkodóinak és a művelődéstörténeti korszakok szellemének egyöntetűen elfogadott véleményét foglalja tömör formába. Már *Platonon és Aristotelesen* keresztül *Quintilianus*, a keresztény középkor misztikus életszemlélete, a renaissance immanenciája, a reformáció sajátos nemzeti irányú törekvései és a mai széleshorizontu kiépülést mutató, jórészt nyugateurópai oktatásrendszerek is valóságos lélekvezető szerepet tulajdonítanak ennek az egyetemes nyelvezetű, lényegében logikamentes és így jelentékenyen érzelmi súlytöbbletű művészetnek.

A zenének rendkívüli ereje van lelkünket más-más hangulati dispozicióba hozni. Valóságos erkölcsi hatalomnak nevezi *Platon*, melyre így az ifjúságot is tanítani kell, „mert a zene természete a legszebb összhangban van az ifjúkorral s a legnemesebb szórakozás lehet.” Erre céloz a *Politeia*-ban, amikor a muzsikát a kalokagathia nélkülözhetetlen tartozékának vallja, s annak megóvására állami felügyeletet kíván, mert csak az biztosíthatja az ifjúság tiszta erkölcsét és vele az állam jövőjét. A görög művészeti morál szerint a nemesebb értelemben vett életgyönyörökre (diagoge) s végső célként a tiszta boldogsághoz, a „lélek erkölcsi megilletődéséhez (enthuzizmus) kell elvezetni a zenét az ifjúság lelkét.

Platon gondolataiból kitűnik, hogy nem minden zene alkalmas arra, hogy általa elérjük ezt az „enthuzizmust”, a rossz, silány, értéktelen zene nem tudja nyújtani ezt a magasabbrendű lelki örömet. Közös névvel zenei ponyvatermeknek nevezhetnők az ilyen „szennyzene” felburjánzó tömkelegét. Társadalmunk, ifjúságunk sokszor legműveltebb rétege is ezekben az ízlést, erkölcsöt rontó silány zenei termékekben éli ki magyarságát és művészi szükségletét. Legnépszerűbb számukra a cigány által játszott, magyar nótának csúfolt, érzélgős, hétfokú hangnemből írt, módosításoktól hemzseggő, felfelé bővített szekundot ugró ascendens dallamok. Megölik ezek az erőltetett dallamok a nyelv természetes zenéjét, elrontják a zenei hangszínt a német nyelv zenéjéhez szokott jambusoktól bénító alkalmazásával. S ha még a cigány iskolásan egyhangú, agyondiszitett funkcióharmóniákkal díszített kísérőmódját hozzászámítjuk, be kell

éves bölcs és ötéves gyermek egyeztetni.” —

MOLNÁR ANTAL: Az új zene, *Dante*, 1946. Az ismert zeneesztétikus és zeneíró bézsgópló kis könyvecskéje nagy szolgálatot tesz a zene iránt érdeklődő nagyközönségnek. A ma különösen lüktető éleltől állítja kapcsolatba a zenét. A könyvben szóba kerül a zene világának csaknem minden problémája, a zene forrása, a zeneszerző származása, nevelési körülményei, iskolai zene, egyházi zene, előadásrendezés, zenesztétika, zene és erkölcs összefüggése stb. A tanulmány esetleges hiányosságát magyarázza a nagyközönségnek szánt tájékoztató volta. Leglényegesebb konklúziója: „Hány tudományos, technikai alkotás eszméje pattant ki a zene animójától, hány életunt nyerte vissza életkedvét a muzsika szavára. Fölmérhetetlen a zene életalakító hatalma.”

látunk, hogy „mindezt komoly zenekedvelő be nem veheti (Kodály).

Zeneileg színvak hallgatóságuk mégis ezek mellett érzi jól magát, így joggal érheti őket *Kodály* vádja: „Vajjon hány érettségizett magyar tudná felvilágosítani külföldi vendégét (de magyart is) mi az, amit hall a cigánytól, és mi van még azon felül? — Amíg ugyanis a többszólamúságnak a cigány által képviselt formáját hallgatja — mert oda, ahol jobbat hallgathatna, elvöl nem megy — addig hiába várjuk, hogy megnyíljon a füle a jobbnak”. Nagy tábora van a „divateltű zenének” (*Vaszy V.*): a slágernek, kupléárdásoknak és filmjaleloknak. Van egy nagy tábor, amelyik a zenei önállóságot elsorvasztó mechanikus hangszert, a tangóharmonikát és az arra írt accidens módosításoktól agyonkromatizált műdalokért él-hal, de ugyanakkor nem veti meg a jazz-zene brutális, dal-lamölő lüktetését s a vidéki fuvószenekarok svábo-csehes indulóit sem.

Mindczek a fájdalmas tények mintegy kétvyszázados nevelésügyi mulasztásokban találhatják vádoló magyarázatukat. Leendő vezetőrengünk nevelő intézményeinkből az igazí zene lélekművelő ereje hiányzott s így a magyar ifjúság lelkének egy hatalmas területe, melyet csak a zene tud megművelni, parlagon hevert s sok helyütt hever még ma is. Középkoraink legnagyobb részéből így más, mint „zenei filiszter” nem igen kerülhetett ki. Ezzel a magyarázattal az egyetemi relative sívár zeneélet nagyrészt magyarázatot nyer. Mert a néphagyomány átvétele és megőrzése és a vele való tudatos élés kinek, ha nem éppen a nemzet szellemi elitjének a feladata!

Ne keressünk a nemzetközi iszapzenében élvezetet, értéket, mert nemcsak hogy nemzeti ízlésünk romlik meg, de kiölnék ezek belőlünk minden fogékonyságot a remekművek eszmei és hangulati értékeinek felismerését illetőleg, s így elzáródunk a „belőlük áradó éltető fluidumtól, amely nélkül a lelkünk el-sorvad. S ez a betegség felnőt korban már nagyrészt gyógyíthatatlan” (*Kodály*). Most, mikor országunk felépítésén fáradozunk, fűtse minden elhatározásunkat *Kodály* jelmondata: „Mikor egy ledöntött nemzet újjá akarja magát építeni, szükség van, inkább, mint valaha, a hagyomány minden porszemecskéjére, hogy tudja, mi vagyok és honnan jöttem” (Tükör, 1937).

Zenekultúránk kiépítése csak a *Kodályi* értelemben vett népdalkultúra „gránátalapzatán” képzelhető el, amelynek letéteményese az iskolai rendszeres képzés. Ezért az egyetemi hallgatónak is foglalkoznia kell a népzenevel, oly behatóan, mint anyanyelvével. Ki kell építeni önmagukban a magyar zenei anyanyelvet népdal-alapon, (beleértve az általános zeneelméleti képzést is) és a zenei írás-olvasás készségét. Az ősi népdalon keresztül — amelybe belefolyt századokon át a magyar érzelmi élet — nyilatkozik meg az egész történelmi magyarság lelke. *Kodály* szerint a magyar kultúra nem más, mint „örök harc a hagyomány és a nyugati kultúra között. Béke csak úgy lehet, ha a népkultúra nő fel magaskultúrává saját törvényei szerint. Európától csak azt veszi át, ami erre kell s azt is szervesen magába olvasztja.” — *Bartók Béla* szerint népdalaink „klasszikus példái annak, miként lehet a lehető legkisebb formában, leghatékonyabb eszközökkel valami-

lyen zenei gondolatot a maga frissességében arányosan, egyszóval a lehető legtökéletesebb módon kifejezni. Mivel ily módon e dallamok a legmagasabb művészi tökéletesség példái, elvezetnek bennünket az abszolút zene esodáihoz, a népdalból táplálkozó nagyságokhoz (*Haydn*, *Beethoven*, *Mussorgszkij*, *Stravinszkij* etc.)

*Kodály*nak és „szellemi hadseregének” (*Szeghy E.*) útmutatása nyomán a következő feladatoknak kell eleget tennünk ének-zeneletünk magyarszelleme felvirágoztatása ügyében:

1. Minden hallgató aktíve kapcsolódjék bele a magyar zenei köznevelés munkájába.
2. A karénekoktatás legyen kötelező.
3. Az idegen nyelvek tanulása mellett feltétlenül alkalom keresendő a népzenei ismeretek (beleértve az ált. zeneelméleti tájékozódás-szerzést is) és vele kapcsolatosan a zenei analízis-tanulmány megismertetését zenei olvasás-írás készségének elsajátítására is.
4. Az esztétika tárgykörében zenei szeminárium szervezése történjék hanglem-bemutató, műelemzés stb. programmal.
5. Rendezzen az egyetemi ifjúság szabadegyetemi népi műsoros esteket. Legyen szó zeneszerző-nagyságainkról, azok munkásságát, műveit a lehetőség szerint ismerje meg mindenki. Általában bármilyen zenekérdéssel foglalkozhatunk ezek keretében, de a gyakorlati vonatkozásokat, énekgyakorlatokat etc. is bele kell kapcsolni, hogy a munka maradandó eredményű legyen.
6. A tehetségesebb hallgatók gyűjtsenek népdalokat s azok tudományos feldolgozói módját ismertessék a népzenei kollégium keretében.
7. A népi és magyarságismereti munkaközösség gondoskodjék népi tananyagok megrendezéséről. Az ilyen működést egybe lehetne kapcsolni népi színdarabok, játékok, balladák bemutatásával.
8. A budapesti egyetemi ifjúság mintájára és kezdeményezésére tartunk mi is *Kodály* útmutatásai szerint magyar kiejtési gyakorlatokat, melyek jelentősen hozzájárulnak az alattomos nyelvi ellenségek idegenszerű hangképzéséből származó hibák felismeréséhez s ellenük való sikeres védekezési módok felkutatásához.
9. Egyházi összejöveteleken, szentmiséken, istentiszteletek keretében kizárólag ősi népdalainkra és gregoriánra emlékeztető népéneket, korálokot, illetőleg ezek szellemében készült modern magyar polifón kórusműveket énekeljünk elsősorban.
10. Vegyünk részt minden értékes ének-zene mozgalom műsoros összejövetelén. Ezek műsorát előzetesen ismerve készüljünk fel a műsor megértéséhez szükséges ismereteknek felkutatásával.
11. Alakítsunk zenekart. Ennek munkája elsősorban ne a teljesítményt, hanem az ízlésesizolást, másokra való ösztönző hatást célozza.
12. *Kodály* és *Bartók* zene-tudományi műveiben számos irodalmunkkal kapcsolatos problémát találunk, ezek értékes doktori-értekezési, szakdolgozati problémákat jelentenek. Ezek feldolgozása is jelentős mértékben tudatosítaná bennünk a magyar zenei műveltségről alkotott véleményünket.

Rövidre szabva ezek a követelmények volnának zeneletünk széppé és magyarrátételének lehetőségei. Igyekezzünk mindannyian eleget tenni a különben is nemzeti kötelességet jelentő ügynek. El kell ugyan is ismernünk *Kodály* szavainak igazságát: „A leghatékonyabb erőforrása az államalkotó népek jövőjének az, ha zenéjüket az iskolában behatóan művelik”.